

NEKI PRIMJERI POSLANIKOVE, S.A.V.S., KONCILIJANTNOSTI¹

Salih Indžić

S koje god strane prišli ličnosti Poslanika, u dvadeset i tri godine poslaničke misije ćemo pronaći mnoštvo primjera koji jasno pokazuju i iznova dokazuju nadahnuće i poslanstvo koje ga prati. Vjerovjesnik, s.a.v.s., izuzetno ispoljava segment mudrosti te on nije plahovit, nesmotren, ne nastupa neracionalno, nefleksibilno. On nam, uvijek razmišljajući o posljedicama, praktično pokazuje put kojim trebamo ići u svojoj misiji predstavljanja islama masama.

Razmatrajući početak Objave Vjerovjesniku, s.a.v.s., primijetiti ćemo da mu je Objava počela dolaziti tek u četrdesetoj godini života. Allahova mudrost vjerovatno leži u tome što mu, u tom životnom dobu, niko od mušrika nije mogao argumentirano pripisati mladalačku euforiju, neozbiljnost ili nepromišljenost. S druge strane, svoj ovosvjetski život Resulullah okončava u šezdeset trećoj godini života, godini koja predstavlja prekretnicu između poodmakle dobi i starosti. Allahova, dž.š., odredba je bila da Vjerovjesnik ne doživi duboku starost, jer bi tada mušrici koristili argument staračke senilnosti, gafleta, fizičke i intelektualne slabosti da bi osporili vjerodostojnost poslanstva i Objave.

Dakle, indikativno je da baš u toj životnoj dobi, dobi između četrdesete i šezdeset i treće godine, cijela Objava biva kompletirana i biva završena

¹ koncilijantan (lat.): pomirljiv, popustljiv, pristupačan razlogu, sklon kompromisu

Vjerovjesnika misija. To je doba pune zrelosti, ali, u isto vrijeme, doba prije starosti. Enes b. Malik, r.a., veli: "U kosi i bradi Vjerovjesnika sam izbrojao svega četrnaest sijedih dlaka"², a Abdullah b. Omer kaže: "Poslanik je imao otprilike svega dvadeset sijedih dlaka"³.

Upravo iz ove činjenice proizlazi sva – vahjom nadahnuta – Vjerovjesnikova mudrost, pronicljivost, metodičnost, prirodnost i oštromnost. Upravo stoga ćemo, s koje god strane prišli ličnosti Poslanika, u dvadeset i tri godine poslaničke misije pronaći mnoštvo primjera koji jasno pokazuju i dokazuju nadahnuće i poslanstvo koje ga prati. Nema nikakve sumnje da je to Allahov dar. To potvrđuje i činjenica da nas sam Gospodar obavještava da je Poslaniku, uz Kur'an (Kitab) podario i mudrost (*hikmet*): "Da nije Allahove dobrote i Njegove milosti prema tebi, neki pojedinci njihovi su bili naumili da te prevare - ali su samo sebe prevarili, a tebi nisu nimalo naudili. Tebi Allah objavljuje Knjigu i mudrost i uči te onome što nisi znao; velika je Allahova blagodat prema tebi!"⁴; "On je nekima poslao poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi; i drugima koji im se još nisu priključili – On je Silni i Mudri. To je Allahova milost koju On daje onome kome hoće – a u Allaha

² El-Albani, *Muhtesar eš-šemail el-muhammedije, Mektebetu-l-me'arif*, Rijad, IV. izdanje, str. 39, br. 31.

³ Ibid, str. 40, br. 33.

⁴ An-Nisa', 113.

je milost velika”⁵. Većina islamskih učenjaka smatra da se pod ovom mudrošću podrazumijeva cjelokupan sunnet Vjerovjesnika, s.a.v.s.

Jedan od segmenata koji, uz ostalo, sačinjava čovjekovu mudrost jest i taj da on ne donosi odluke i ne odgovara na postavljena pitanja brzopleto, već dobro razmisli i, uzevši u obzir sve moguće posljedice, pravilno, racionalno i objektivno odluči, kako se ne bi ubrzo pokajao zbog svoje odluke. Nije mudar onaj koga neka reklama ili akcijska ponuda navede da kupi nešto radi čega će se pokajati prije nego što stigne kući. Allahovim nadahnućem, Vjerovjesnik, s.a.v.s., izuzetno ispoljava navedeni segment mudrosti, te on nije plahovit, nesmotren, ne nastupa neracionalno, nefleksibilno. Naprotiv, u primjerima koji slijede, i iz kojih nam svaki put iznova valja učiti, vidjet ćemo Poslanikovu postupnost, fleksibilnost, pristupačnost, uviđavnost i dalekovidost.

Postupak prema beduinu koji je u džamiji vršio nuždu

Izuzetnu brigu i pažnju Vjerovjesnik, s.a.v.s., pokazao je prema čovjeku iz pustinje koji je ušao u džamiju i u jednom kutku izvršio malu nuždu. Ashabi su, naime, skočili da ga prekinu u tome i da ga otjeraju, da bi im Poslanik, s.a.v.s., uvažavajući okolnosti i uzimajući u obzir eventualne štetne posljedice po zdravlje čovjeka, rekao da ga puste da završi sa nuždom. Kad je završio, Poslanik ga, sasvim smireno, podučio:

عن أنس بن مالك قال: بينما نحن في المسجد مع رسول الله صلى الله عليه وسلم إذ جاء أعرابي فقام يبول في المسجد ، فقال أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم: مه ، مه! قال: رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا ترموه ، دعوه ! فتركوه حتى بال ، ثم إن رسول الله صلى الله عليه وسلم دعاه ، فقال له: إن هذه المساجد لا تصلح لشيء من هذا البول ولا القدر ، إنما هي لذكر الله عز وجل ، والصلاة ، وقراءة القرآن. أو كما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم. قال: فأمر رجلا من القوم فجاء بدلو من ماء ، فثبته عليه.

“Džamije nisu za mokrenje niti za bilo koju vrstu nečistoće. One su za spominjanje Uzvišenog Allaha, za namaz i za učenje Kur’ana”. A da bi riješio problem nečistoće u džamiji i ashabe podučio propisu, Vjerovjesnik, s.a.v.s., ashabima naređuje da to mjesto saperu kantom vode.⁶

⁵ Al-Džumu’a, 2.-4.

⁶ Muslim

Iz ovog primjera vidimo da Resulullah, prvo: umiruje ashabe i uči ih trezvenom rasuđivanju u situacijama koje čovjeka bacaju u afekt, drugo: uvažava nizak intelektualni nivo i odsustvo svijesti beduina, treće: razmišlja o eventualnim posljedicama koje mogu nastati kao rezultat brzopletog djelovanja, i četvrto: koristi priliku da ashabe poduči propisu u vezi sa čistoćom mjesta.

Bojazan da se ljudi previše ne opuste

Krajnje je indikativno da sam Vjerovjesnik, uvažavajući moguće negativne posljedice, nekad zabranjuje ashabima da *običnom svijetu*, puku, prenesu neku informaciju koju imaju. Takav je slučaj sa Muazom b. Džebelom, kad on veli:

عن معاذ بن جبل قال: كنت ردف رسول الله صلى الله عليه وسلم على حمار يقال له عفير. قال: فقال: يا معاذ ، تدرى ما حق الله على العباد ، وما حق العباد على الله؟ قال: قلت: الله ورسوله أعلم! قال: فإن حق الله على العباد أن يعبدوا الله ولا يشركوا به شيئا ، وحق العباد على الله عز وجل أن لا يعذب من لا يشرك به شيئا. قال: قلت: يا رسول الله ، أفلا أبشر الناس؟ قال: لا تبشروهم فيتكلوا.

“Jahao sam iza Poslanika, s.a.v.s., na magarcu, kad me zovnu: ‘Mu’aze, znaš li koje je Allahovo pravo kod Njegovih robova i njihovo pravo kod Njega?’ Rekoh: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju’. On reče: ‘Allahovo pravo je da Ga ljudi obožavaju i da Mu druga u tome ne pripisuju, a pravo robova kod Allaha je da ne bude kažnjen onaj ko Mu ne bude druga pripisivao’. Pita sam: ‘Božiji Poslaniče, da obavijestim ljude, pa da se raduju?’ Reče: ‘Nemoj, pa da se na to oslone!’”⁷ Muaz, r.a., ispričao je hadis na samrti, bojeći se da ne bude griješan što je sakrio znanje.

I iz ovoga vidimo koliko se Vjerovjesnik brine za svoj ummet. Bolje je da neko nema neku informaciju, nego da ga takva informacija zavede, pa odvuče u propast.

Vjerovjesnik, usprkos želji, ne mijenja oblik Kabe

Kad su Kurejšije podigle Kabu, nisu imali dovoljno čistih, halal sredstava, te su Kabu izgradili u obliku kocke, a ne šestougla, kakvi su bili prvobitni temelji, koje je podigao Ibrahim, a.s. Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom je rekao Aiši, r.a.:

⁷ Buharija i Muslim

عن عائشة رضي الله عنها أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لها: يا عائشة لولا أن قومك حديث عهد بجاهلية لأمرت بالبيت فهدم ، فأدخلت فيه ما أخرج منه ، وألزقته بالأرض ، وجعلت له بابين - بابا شرقيا وبابا غربيا - فبلغت به أساس إبراهيم.

"Da tvoj narod nije tek primio islam, naredio bih da se Kaba sruši, zatim bih joj vratio ono što je uklonjeno, vratio bih je na visinu zemlje, napravio dvoja vrata - istočna i zapadna - i izgradio je na temeljima koje je postavio Ibrahim, a.s."⁸ Božajan da će Kurejšije, koji su još bili friški u islamu, pogrešno shvatiti postupak Vjerovjesnika, s.a.v.s., jača je od želje da se Kabi vrati oblik kakav je bio u vrijeme Ibrahima, a.s.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., prihvata prisegu Sekifa

Džabir, r.a., prenosi da je pleme Sekif svoju prisegu Poslaniku, s.a.v.s., i prihvatanje islama uvjetovalo time da budu oslobođeni davanja zekata i odlaska u džihad. Vjerovjesnik, s.a.v.s., vodeći se vahjom nadahnutom mudroču, prihvatio je njihovu prisegu. Ashabima je nakon toga rekao: "Davat će zekat i ići će u džihad kad prime islam"⁹.

عن وهب قال: سألت جابرا عن شأن تقيف إذ بايعت. قال: اشترطت على النبي صلى الله عليه وسلم أن لا صدقة عليها ولا جهاد ، وأنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم بعد ذلك يقول: سيتصدقون ويجاهدون إذا أسلموا.

Prioritet je bio čitavo pleme uvesti u ljepote islama, a oni će se sami, kad spoznaju ljepotu iskonske vjere, povesti za dužnostima koje im njihova vjera nalaže! Vjerovjesnikova dalekovidnost se i u ovom slučaju pokazala u pravome svjetlu.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., ne proziva javno munafike

Opće je poznato da Vjerovjesnik, s.a.v.s., javno nije prozivao licemjere. Štaviše, samo jednog ashaba, Huzejfu, r.a., obavijestio je o imenima njih četrnaest ili petnaest. Jednom prilikom je Resulullah, s.a.v.s., dao do znanja Omeru, r.a., da uzima u obzir negativne posljedice koje bi mogle nastati ako bi mu dozvolio da ubije vođu munafika, Abdullaha ibn Ubejja ibn Selula.

⁸ Buharija, Muslim, Nesaija, Tirmizi, Ibn Madže, Ahmed, Malik i drugi

⁹ Ahmed i Ebu Davud. Albani hadis ocjenjuje autentičnim (pogledaj: Silsile el-ehadis es-sahiha, tom IV., str. 509.-510., br. 1.888)

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما قال: كنا في غزاة - قال سفيان مرة: في جيش - فكسع رجل من المهاجرين رجلا من الأنصار، فقال الأنصاري: يا للأنصار ، وقال المهاجري: يا للمهاجرين! فسمع ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم ، فقال: ما بال دعوى جاهلية؟ قالوا: يا رسول الله ، كسع رجل من المهاجرين رجلا من الأنصار! فقال: دعوها ، فإنها منتنة! فسمع بذلك عبد الله بن أبي ، فقال: فعلوها ، أما والله لئن رجعنا إلى المدينة ليخرجن الأعرز منها الأذل! فبلغ النبي صلى الله عليه وسلم ، فقام عمر فقال: يا رسول الله ، دعني أضرب عنق هذا المنافق! فقال النبي صلى الله عليه وسلم: دعه ، لا يتحدث الناس أن محمدا يقتل أصحابه.

Džabir b. Abdullah, r.a., veli: "Bili smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na jednom ratnom pohodu kad jedan muhadžir udari ensariju, pa ensarija zavika: 'Ensarije!' Muhadžir zovnu: 'Muhadžiri!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada jasno obznani: 'Kakvi su to džahilijetski povici? Klonite se, jer šire ogavan smrad'. To je čuo Abdullah ibn Selul, pa je rekao: 'Već su ih počeli prakticirati, a Allaha mi, ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači iz nje istjerati slabijeg!'" (Džabir iznosi podatak da su u trenutku kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., stigao u Medinu, ensarije bile brojnije od muhadžira, zatim su se muhadžiri, nakon toga, namnožili i postali brojniji.) Omer, r.a., je nakon Selulovih riječi rekao: "Božiji Poslaniče, pusti me da ubijem ovog licemjera", a Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: "Ostavi ga, počet će ljudi pričati da Muhammed ubija svoje ashabe"¹⁰.

Ljudima se obraćajte shodno njihovom nivou razumijevanja

Ashabi su, iako želeći da svakome u najsitnije detalje prenesu svaki djelić poslaničke misije, ispoljavali veliku dozu opreza u pozivanju i podučavanju drugih. Od nekoliko njih se prenose i slijedeći savjeti:

عن علي موقوفا: حدثوا الناس بما يعرفون، أتحبون أن يكذب الله ورسوله.

"Sa ljudima razgovarajte na njihovom nivou razumijevanja; zar bi vam bilo drago da Allaha i Njegova Poslanika u laž ugone?"¹¹

عن ابن مسعود قال: ما أنت بمحدث قوما حديثا لا تبلغه عقولهم إلا كان لبعضهم فتنة.

¹⁰ Buharija, Muslim i Ahmed

¹¹ Buharija sa zaustavljenim (mu'allek) senedom, od Alije, r.a.

“Nećeš govoriti ljudima nešto što njihovi umovi ne mogu shvatiti, a da nekima od njih to ne bude iskušenje i ispit njihovog imana.”¹²

Ovom porukom ashabi jedni drugima savjetuju izuzetan oprez prilikom prenošenja vjerskih principa i normi, jer bi se njihovom nesmotrenošću moglo dogoditi da ljudi ne razumiju poruku te negiraju ono što je istina; negiraju Allahove riječi ili riječi Vjerovjesnika, s.a.v.s. Rezultat te nesmotrenosti bi, dakle, bio katastrofalan. Dakako, ovu vrstu odgovornosti i osjećaj za ovakav način rezoniranja stekli su učeći i družeći se sa Vjerovjesnikom, koji im je već navedenim i sličnim primjerima praktično pokazivao put kojim trebaju ići u svojoj misiji predstavljanja islama masama.

¹² Muslim u *Mukaddinmi Sahiha* od Ibn Mes'uda

Summary

Some examples of the Prophet's, s.a.w.s., conciliatory conduct Salih Indzic

If we examine the time of Revelation, we will notice that it has been completed during the period when the Prophet s, s.a.w.s, was between the ages of forty-five and sixty-three. Allah s wisdom lies in the fact that, during that particular period of his life, no one could attribute him with youthful euphoria and imprudence or senility and physical and intellectual weakness.

It is exactly from this fact that all the, Wahyy-inspired, Prophet s wisdom, insight, ingenuousness and sagacity come from. Allah Himself tells us that, with the Qur an (Kitab) he also gave wisdom (Hikmat) to the Prophet: ... To you Allah reveals the Book and wisdom and teaches you that you did not know. , Allah s blessing to you is great! , ...He sent out to the unlettered the Prophet, from amongst them, to tell them His verses and to cleanse them and to teach them the Book and wisdom, for before they were surely in a clear error... . Most of the Islamic scholars hold that this wisdom comprises the entire Prophet s, s.a.w.s., Sunna.

The Prophet, s.a.w.s, exceptionally exhibits this wisdom, so he is not hasty, incautious, does not act irrationally or inflexibly. To the contrary, there are numerous examples of the Prophet's gradualness, flexibility, approachableness, considerateness and foresight, from which we must learn every time; the way he behaved towards the Bedouin, who urinated in the mosque, his behavior towards Muaz, r.a., when he forbade him to spread the *hadith*, his not punishing those who do not commit *Shirk*, his giving up on putting *Ka'ba* back on the Ibrahim's foundations, his accepting the allegiance from the *Sekif* tribe even though they conditioned it on not paying the *Zakah* and not joining in the *Jihad* efforts, his not identifying the *Munafik* in public.

Through spending time with the Prophet, s.a.w.s, who showed them in practice the way to present Islam to the masses, his *ashab* gained the same feeling for conciliatory approach. They often advised others: "Talk to the people on their own intellectual level; would you rather they argue about lies with Allah and His Prophet?"

It is up to us to learn from these examples and beautify our lives with wisdom and insight.

موجز

أمثلة على رافة النبي صلى الله عليه وسلم

صالح إنجيتش

بُعِثَ النبي صلى الله عليه وسلم وهو في الأربعين من عمره، وختمت بعثته وهو في الثالثة والستين، فقد أراد الله بحكمته أن يبعد عن رسوله تهمة حماس الشباب وتهورهم أو خرف الشيوخ وضعف قوتهم. ولذلك زين الله نبيه عن طريق الوحي بالحكمة والفراسة والمنهجية والفضيلة والذكاء. ويخبرنا الله سبحانه وتعالى أن النبي أوتي الحكمة إلى جانب الكتاب: { ... وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا }، { هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ } . ويرى جمهور العلماء أن المقصود بالحكمة هو السنة النبوية الشريفة كلها.

وكان النبي صلى الله عليه وسلم كثيرا ما يبرز هذا الجانب من الحكمة، فلم يكن طائشا ولا متهورا ولم تكن تصرفاته تصدر عن عدم العقلانية ولم يكن متزمتا، بل إن تصرفه صلى الله عليه وسلم مع الأعرابي الذي بال في المسجد، ومنعه معاذًا رضي الله عنه أن ينقل حديث عدم تعذيب من لم يشرك، وامتناعه عن إعادة بناء الكعبة على الأسس التي أقامها عليها إبراهيم عليه السلام، وقبوله البيعة من قبيلة ثقيف رغم اشتراطهم عدم أداء الزكاة والمشاركة في الجهاد، وسكوته عن ذكر أسماء المنافقين، كل هذه أمثلة على تدرجه ومرونته وسهولته وتفهمه وبعد نظره، فيجدر بنا أن نتعلم منها دائما.

ولقد تعلم أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم منه هذه الصفات، فكانوا يعاملون الناس بها ولسان حالهم يقول: (خاطبوا الناس على قدر عقولهم، أتحبون أن يكذب الله ورسوله!؟)، وحري بنا نحن المسلمين أن ندرس هذه العبر والعظات وأن نزين حياتنا بجوانب الحكمة والفراسة كلها.